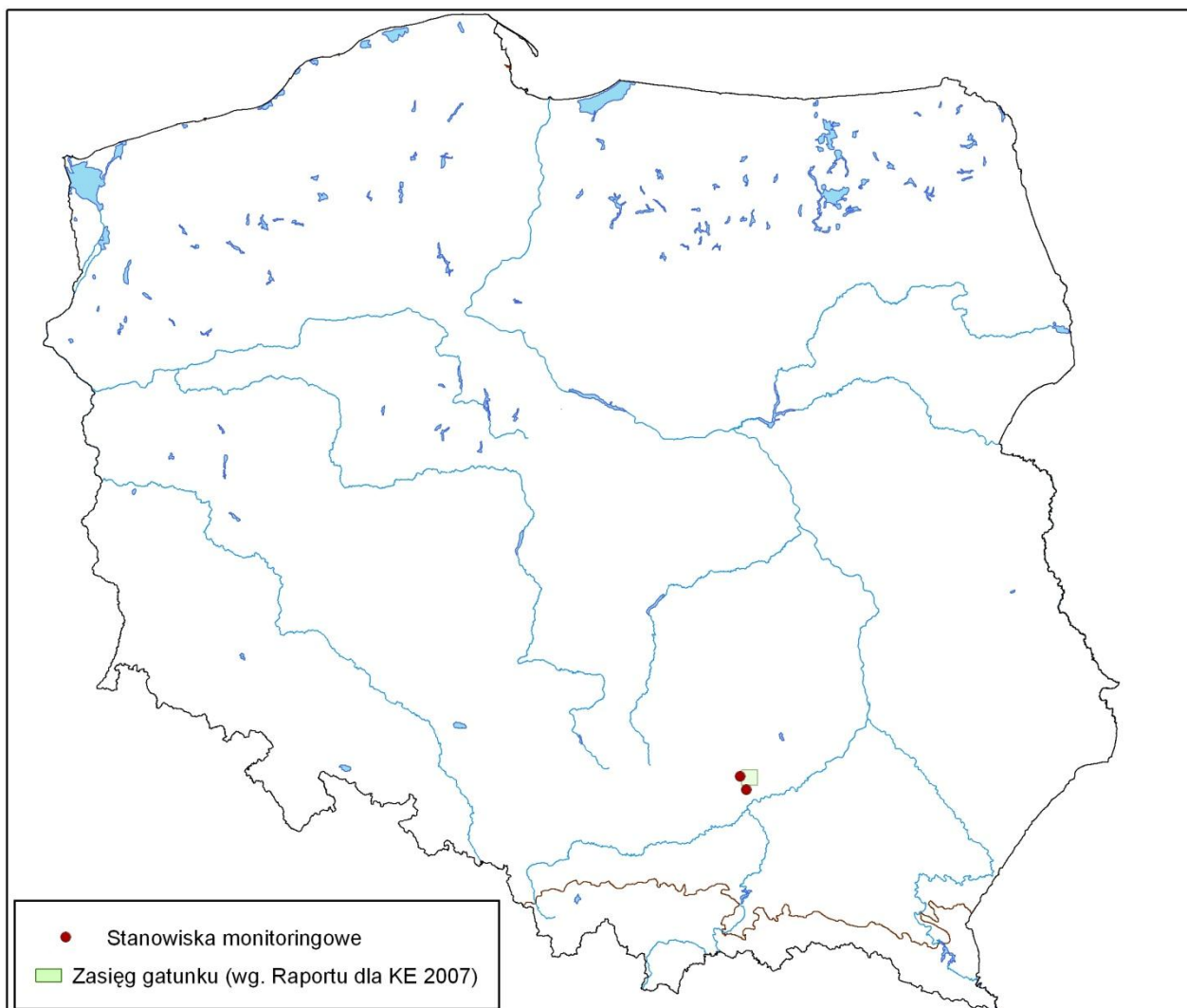

Sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia*

Liczba i lokalizacja obszarów i stanowisk monitoringowych

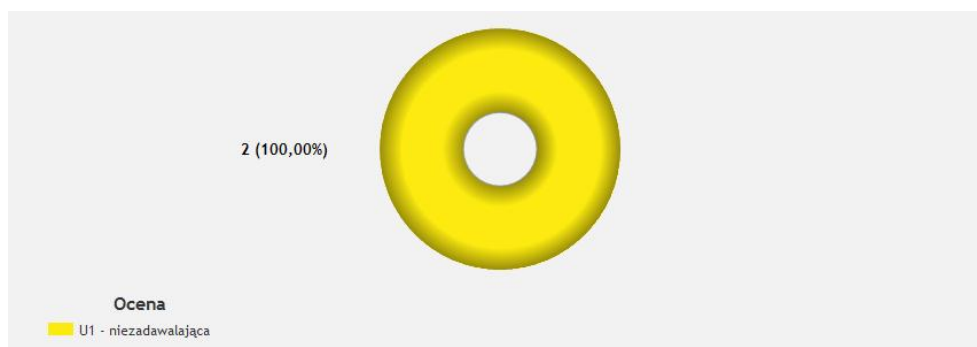
W ramach prac terenowych przeprowadzono obserwacje gatunku i jego siedliska na obu znanych stanowiskach, w tym jednym, znanym od lat 50 tych (rezerwat Skorocice), a drugim nowoodkrytym w miejscowości Górki. Oba położone są w jednym obszarze Natura 2000, tj. w Ostoju Nidziańskiej. Skrajna rzadkość występowania tego gatunku w Polsce zdecydowała o objęciu monitoringiem całej znanej populacji krajowej tego gatunku.

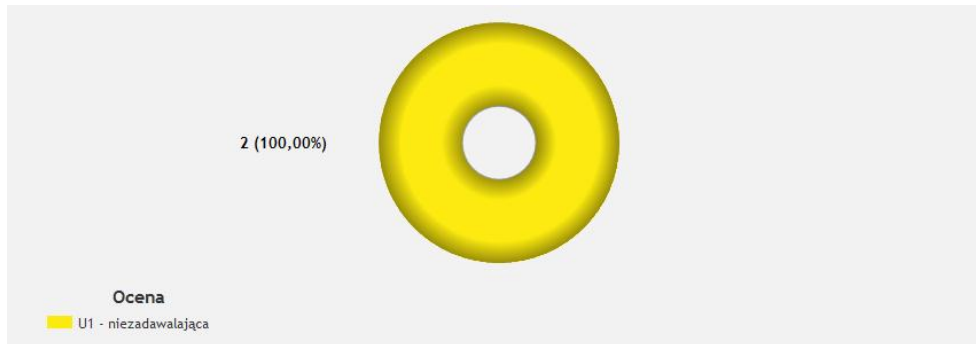
Wyniki badań i ocena stanu zachowania

Gatunek znany w Polsce z 2 stanowisk, położonych w 1 obszarze Natura 2000 - Ostoja Nidziańska. Monitorowaniem objęto oba stanowiska, a więc 100% populacji krajowej.

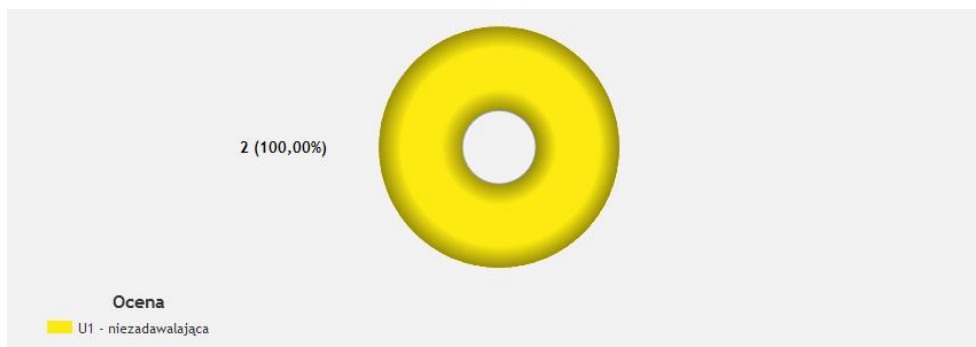
Stan populacji

Stan siedliska

Ocena ogólna

Gatunek związany z murawami kserotermicznymi, a konkretnie 1 zespołem roślinnym tzw. kwietnym stepem *Thalictro-Salvietum*. Sierpik zagrożony jest głównie postępującym procesem sukcesji i konkurencją ze strony ekspansywnych gatunków roślin. Konieczne wprowadzenie działań ochronnych, ze względu na niewielką liczebność populacji krajowej (poniżej 400 os.) – koszenia, ew. odkrzaczenia. Stan gatunku w regionie, a zarazem w kraju może być oceniony na U1.

Całkowita liczebność populacji krajowej wzrosła do ok. 300 -350 os. Ocena stanu zachowania gatunku na stanowiskach jest w obu przypadkach oceniona jako niewłaściwa, tj. niezadawalająca (U1).

Stanowisko\Ocena	Stan populacji	Stan siedliska	Perspektywy	Ocena ogólna
Skorocice	U1	U1	U1	U1
Górki	U1	U1	U1	U1

Na stanowisku w Skorocicach, otrzymane wyniki świadczą o utrzymywaniu się gatunku na znanym stanowisku, bez zauważalnych zmian kierunkowych. Liczebność populacji wydaje się nieco niższa niż w ubiegłych latach, choć mieści się w przedziale dotychczasowych fluktuacji liczebności tego gatunku. Liczebność populacji w Górkach wydaje się podobna do liczebności na dotychczas znanym stanowisku, choć nie można wykluczyć nawet dość znacznych fluktuacji liczebności tego gatunku w kolejnych latach.

Rok	Liczba os. wegetatywnych	Liczba os. generatywnych	Suma
-----	--------------------------	--------------------------	------

Skorocice			
2000	35 (65%)	19 (35%)	54
2001	40 (48%)	44 (52%)	84
2002	80 (100%)	0 (0%)	80
2003	120 (71%)	49 (29%)	169
2006	75 (86%)	12 (14%)	87
Górki			
2008	170	30 (15%)	200

Niepokój budził stosunkowo niewielki procent kwitnących osobników (14%), choć np. w 2002 rośliny nie kwitły w ogóle. W Górkach - obniżenie ocen jest spowodowane niskim udziałem kwitnących osobników – 15%. Stan populacji sierpika na nowoodkrytym stanowisku - ocena globalna - stan niezadawalający. Jest to wynikiem takiej samej oceny wszystkich parametrów: stanu populacji, stanu siedliska i perspektyw ochrony. oraz w przypadku zaburzeń stanu siedliska: przede wszystkim rozprzestrzenianiem się ekspansywnych gatunków traw i obecnością siewek krzewów tarniny w runi.

Skład gatunkowy murawy jest zbliżony na obu stanowiskach. Na stanowisku w Górkach na razie brak jakichkolwiek danych porównawczych mogących świadczyć o kierunku zachodzących zmian. Brak regularnego użytkowania murawy nie rokuje nadziei na poprawę warunków siedliskowych, o ile nie zostaną wdrożone zabiegi ochrony czynnej. Także perspektywy ochrony na razie nie są najlepsze w Skorocicach obserwuje się pogarszanie stanu muraw na obszarze całego rezerwatu, natomiast w Górkach jest to teren prywatny, dotychczas wprowadzie leżący na terenie parku krajobrazowego, ale nie poddany żadnej realnej ochronie.

Wnioski dotyczące stanu zachowania gatunku

Co optymistyczne, obserwacje monitoringowe świadczą o obecności stosunkowo dużej populacji gatunku na nowym stanowisku, co w praktyce podwaja liczebność dotychczas znanej populacji, a zarazem liczbę stanowisk. Spada więc prawdopodobieństwo losowego zniszczenia (jedynego do tej pory) stanowiska tej rośliny.

Niepokój budzi stosunkowo niewielki procent kwitnących osobników (ok. 15%), choć w 2006 roku w Skorocicach kwitły rośliny stanowiące podobny % populacji, a np. w 2002 rośliny nie kwitły tam w ogóle. Konieczne będzie przeprowadzenie porównawczych obserwacji w przyszłym roku.

Obserwowane cechy siedliska gatunku w Górkach, jak:

Brak zarośnięcia płatu murawy przez krzewy i drzewa i brak lub niewielkie ocienienie – sprzyjają rozwojowi sierpika. Podobnie wysokie oceny otrzymały wskaźniki odnoszące się do wysokości runi, grubości wojłoku, a nawet obecności miejsc przydatnych do kiełkowania. Brak też wyraźnych, negatywnych wpływów z otoczenia, np. nawozów sztucznych. Natomiast niepokój budzi pojawianie się ekspansywnych gatunków traw w płacie, tj. perzu trwałego i trzcinika piaskowego, które łącznie pokrywają do 20% powierzchni. Ich obecność w dłuższej perspektywie czasowej znacznie pogorszy stan siedliska. Podobnie, obecność gatunków krzewiastych, a zwłaszcza tarniny w warstwie c – czyli runi, w kolejnych latach może skutkować rozwojem krzewów.

Podobne wnioski można wysnuć z analizy składu florystycznego (por. zdj. fitosocjologiczne). W stosunku do zdjęć wykonywanych w tym zbiorowisku pod koniec lat 50 XX wieku, i opublikowanych (dotyczących tego samego zespołu, choć zlokalizowanych w rezerwacie Skorocice), liczba stwierdzonych gatunków jest zbliżona, choć m

oże należy do niższych (dawniej 32-49, zwykle powyżej 40; w obserwowanym płacie – 41).

Nie obserwuje się permanentnego użytkowania murawy, jedynie pola uprawne u podnóży i prawdopodobnie ma tu miejsce okresowe wypasanie krów. Nie ma więc zagrożenia, że stosowane tam środki ochrony roślin czy też nawozy sztuczne będą wpływać negatywnie na obserwowany gatunek i jego siedlisko.

W Skorocicach, obserwowane cechy siedliska gatunku, jak:

Wojłok – wskazują na gromadzenie się warstwy, która może wyraźnie utrudnić rozsiewanie się i rozwój siewek gatunku. Wydaje się, że brak użytkowania tego płatu i usuwania nagromadzonej materii organicznej w dłuższej perspektywie czasowej znacznie pogorszą stan siedliska.

Wysokość warstwy runi śr. ok. 55 cm nie odbiega w znaczący sposób od średniej dla tego zbiorowiska obserwowanej w rejonie Ponidzia, choć wydaje się na podstawie obserwacji, że jest nieco od niej wyższa. Świadczyłoby to o stopniowym wzroście bujności tego płatu. Podobne wnioski można wysnuć z analizy składu florystycznego (por. zdj. fitosocjologiczne). W stosunku do zdjęć wykonywanych w tym zbiorowisku pod koniec lat 50 XX wieku, i opublikowanych (dotyczą tego samego zespołu, choć zlokalizowane są w różnych miejscach tego samego rezerwatu), liczba stwierdzonych gatunków jest zbliżona, choć może należy do niższych (dawniej 32-49, zwykle powyżej 40; w obserwowanym płacie – 39). Z 10 gatunków charakterystycznych zespołu, notowanych w zdjęciach, obecnie w badanym płacie odnaleziono połowę. Natomiast wzrasta liczba gatunków łąkowych (z kl. *Molinio-Arrhenatheretea*) w stosunku do gatunków murawowych. Pojawiają się też gatunki charakterystyczne dla związku *Molinion caeruleae*: bukwica zwyczajna *Betonica officinale* i przytulia północna *Galium boreale*, dawniej nie obserwowane. Cechy te łącznie świadczą o wzroście mezofilności płatu.

Nie stwierdzono natomiast gatunków inwazyjnych, a z ekspansywnych jedynie obecność jeżyna popielica *Rubus caesius* (por. zdj. fitosocjologiczne) choć na razie w pojedynczych egzemplarzach, na brzegu płatu zbiorowiska.

Nie obserwuje się użytkowania pola uprawnego na wierzchowinie, sąsiadującego z wąwozem. Nie ma więc takiego jak dawniej zagrożenia, że stosowane tam środki ochrony roślin czy też nawozy sztuczne będą służyć na murawę i wpływać negatywnie na obserwowany gatunek i jego siedlisko.